

Qarib Mehdi

Onagörə təəccüblənirdilər ki, o, hansı qabiliyyətinə görə yaşından, təcrübəsindən üstün olan postaturdulmuşdu. Təəccüblənirdilər ki, arxasında dağ kimi atası dayanıb – bir istəyəndə beş verirdi.

Arxada dayanmaq belədir. Arxa oldusa, vəzifə kreslosu uzaqda deyil. Arxa cismani arxanıortaya çəkir, perspektiv plana çevirirdi. Cismani arxa kresloya oturmasa, hökmetmə önə keçməz. Hələlik arxa – kreslo qovuşması, qucaqlaşması nəzərə çarpacaq sürət götürməmişdi. Uşağın əlioyuncağa uzalı qalan kimi, Fəraməz Fərmanoviçin də əli hökm rəmzi olan möhürə uzalı qalmışdı. Çox çək-

da boşunaqanad çalmaqacqı. Daha dalı kreslonun üstündə, möhür əlinin altındadır. Dediyni təsdiqləyibfəaliyyət üçün qanuna çevirəcəkdir. Bundan sonra onun bir sözü iki olmayacaqdı. Bundan sonra yenirəhbərin qarşısında yoğun boyunlar qıl kimi naziləcək, ağırlığa tab gətirməyən dik başlar asanlıqlaəyiləcəkdi. Bu düşüncələr, götür-qoylar təqdimat öncəsi Fərmanoviçin beynində küləyin oynatdığıdalğa kimi dənizi silkələyirdi. İndicə mərkəzdən gələn cənab Nümayəndə yeni rəhbər – FəraməzFərmanoviçlə birlikdə zala daxil olacaqdı. Mərkəzin təyinatı oxunan kimi zaldakı işçilər bir nəfər kimi ayağa qalxıb aylardan bəri gözlənilən yeniliyi alqışlayacaqdılar.

Elə bil bütün gedışat əvəlcədən Fəraməz müəllimə

yalnız mühasibi özü ilə gətirmişdi. O, bacarıqlı «maliyyə dərzi» idi.

İlk iş günü. Fəraməz Fərmanoviç iki hədəfi – möhürü və kreslonu gözaltına aldı. Hələ şöbə müdürlərini qəbul etməmiş böyük vəzifədə məşqə girişdi. O, onu sinayıcı baxışlarla izləyən, hərəkətlərində naxışlıq axtaran işçilərinə «mız» qoymaq şəraiti yaratmayacaqdı. Əvvəlcə əlinimöhürə, sonra dalını kreslo ilə görüşdürdü. Qarşıdakı güzgüdə hərəkətlərini müşahidə edirdi. Sevimli kreslosunun qucağına çökməklə diksini bəyaz ayağa durmağı eyni anda baş verdi. Boydanyarımadığı halı bu an bütün eybəcərliyi ona aydınlaşdı. O, möhtəşəm kreslonun qucağında tamamgörünməz oldu. Bəs qəbula gələn şəxs onun rəhbər varlığını necə se-

O, qeyd ləvazimatlarını xınlı yox, dırnaqları qırmızı laklı barmaqlararasında tutaraq guya həyəcanla geniş kabinetə daxil oldu. Baş tərəfdə kreslosunun qucağınaşığınmış rəhbərini zorla seçdi. Əvvəllərin təcrübəsinə əsaslanaraq bunu hiss etdirmədi. Elə ilkaddımdan rəhbəri ram etmək vəzifəsinə başladı. Həm əndamına, həm də incə, diqqət çəkənjestlərinin ifasına inanırdı. Qısa vurulmuş qara saçı süddən, qardan ağ boyun-boğazına xüsusi yaraşıqverirdi. Sıxılmış beli, irəli boylanan qabarıq döşləri, çılpaq qolları və ayaqları müqavimət göstərəkistəyənləri ərklə, şəstlə ayaqlayıb keçirdi. İri, ala gözləri qoşa fənər kimi alışıb yanır və yandırır. Qırmızı boyalı dodaqları cazibəli söz qapısını andırırdı. Fəraməz Fərma-

(hekayə)

Hələ beləkdə ikən anası onun boyunu sevələyirdi: «Boyuna qurban inəklər; Balam nə vaxtıməklər?!». Ananın arzusuna biganə qalmaq olarmı? O, belək yuvasını terk edib iməkləməyə başladı.

Nə qədər ki, bala körpəlik dövrünü yaşayırdı, o qədər də ana oxşamasından qalmırdı: «Boyuna qurban sərçələr; Balam nə vaxt dirçələr?!». Ananın istəyi əziz tutuldu, körpə sürətlədirçəlməyə girişdi.

Balasının pərvəriş tapması, ananı quş kimi qanadlandırır. O, diləyini diləyə calayırdı: «Boyuna qurban kalçalar; Balam nə vaxt əl çalar?!». Heç belə istəklə ananın sözünü yerə salmaqolardımı? Bala deyilənlərin fərqi nə varmadan əl çalmaq vərdəsinə yiyələnməyə başladı. Əvvəllər ikiəlin toqquşmasından çıxan səslər qarış-quruş olsa da, sonra əlçalmanın təkmilləşməsi qulağa xoşgələn ahəngə çevrildi. Uşaqlıqdan başlanan bu əlçalma onun gələcək uğurlarının zamanəti sayılabilirdi. Ümid təsdiqini tapdı. O, əl çala-çala başqalarını da özünə əl çaldırmağa nail oldu.

Ana boysevme estafetini davam etdirirdi: «Boyuna qurban boylularg». Bu yerdə a-nadirənişlə üzləşir, bundan o yana gedə bilmirdi. O, qabiliyyətini, istedadını yalvar-yaxışla köməyəçağırırdı. Ancaq qafiyənin tərsliyi tutmuşdu. O, xəyaldan ananın nəməli do-daqlarına enibsevələmənin təməllənməsinə imkan yaratmırdı. Əziz övladının adı Fəraməz idi. Beləcə Fəraməz-boy artımına xidmət edən boy sevələməsindən yarımçıq qaldı. Gəlmir, gəlməmiş Tərslik edənqafiyənin pisliliyi özünə qaldı. Fəraməz həyatın döngə-dönəmlərindən sağ-salamat keçib lazımmövqə qazandı.

Yeniyetməliyində özünün qabında – başında elə bir şey yox idi. Anasının arzularını atasıvarlı-hallı Fərman kişi həyata keçirirdi. Atası Fəraməzin cibini pulla, əlini ali savad diplomu iləgörmüşdü. Üstəlik, alimlik dərəcəsi də aldı. Mövzunu özü götürsə də, mətni özgələri yazdı. Həttaelmi idarələrin birində şöbə müdirliyinə də sahibləndi. Bütün bu çətin mərhələləri asanlıqla keçdi.Çünki arxasında imkanlı atası dayanmışdı. Daha ona kişilər hörmətlə, qadınlar nəzakətlə «FəraməzFərmanoviç» deyər müraciət edirdilər. Təəccüblənənlər də olurdu, təəccüblənməyənlər də.

Ən alçaq adam

məz, bu niyyət də baş tutar. Niyət ciddiirsə, mütləq arxası olanın arxası – dalı pərəstəştələb edən kreslo ilə görüşəcəkdir. Hərdən boy məsələsi Fəraməz Fərmanoviçin qanını qaraldırdı. Anası körpəliyindən boyunu əzizləsə də, arzuladığı uca qamətinə mahınlar qoşsa da, günahsızheyvanları qurbanlığa məhkum etsə də, ürəkəçən bir şey alınmadı, uşaq elə xırda – boyca gödəkqaldı. Atası bu fizioloji kəsin dərəcə çevrilməsinin qarşısını, necə olursa-olsun, alacaqdı. O, gec-tez oğlunu vəzifə kreslosuna oturdacaqdı. Təcrübədən yaxşı bilirdi ki, vəzifəsi olanın boyu ucagörmür və bu niyyət çox vaxt a-parmayacaqdı. Necə ki, aparmadı da. Bundan sonra bütün işçilər qarşısında mil duracaqdı, ilk növbədə də hər an halını sorğulayan, saqqızını oğurlayan nazlı-duzlu, əndamı yanmış katibə.

Səbirsizliklə gözlənilən o gün gəlib çatdı. Fəraməz Fərmanoviçi sayılan-seçilən Elmi-Tədqiqat İnstitutuna direktor təyin etdilər. Bundan sonra onun göstərişləri, əmrləri hava-

əyan olmuşdu. Hörmətli Nümayəndə iləiclas zalına daxil oldular. Rəhbərliyi müvəqqəti icra edən Kəs indicə baş verəcək hadisənin «lentini» kəsərək sözü mərkəzdən gələn cənab Nümayəndəyə verdi. Təqdimolunma təntənəsi yenirəhbərin xəyalında necə canlanmışdısa, eləcə də oldu.

Direktor səlahiyyətini müvəqqəti icra edən, ara rəhbərliyi zamanı heç kimin xətrinə dəyməyən Kəsin baxışlarında bir az sevinc, bir az da kədər nişanələri səyriyirdi. Alqışların altqatında gizli bir təlaş duyulurdu. Deməli, sərbəstliyin ömrü bitmişdi. Bundan sonra çətin ki, işçiləröz mövqelərindən çıxış etsinlər. Hamı özünü yeni rəhbər kimi düşünməyə və ya onun dediklərini alqışlamağa məcbur edəcəkdir. Göz gördüyündən nəticə çıxartmalıdır. Bilirdilər ki, əlini alqışayrədənlerin başı ağırmır. Hətta bu sahədə müsəbiqəyəbənzer yarış başlanı. Beləliklə, Əməkdaryal-taqların seçilməsinə, fərqlənməsinə şərait yaranır.

Yeni rəhbər yeni iş yerinə – Elmi-Tədqiqat İnstitutuna vəzifəyə gələndə kənardan

çəkədi? Xoflandı. Özünəgəlmək üçün bir müddət kabinetində gəzindi. Katibəyə tapşırırmışdı ki, icazəsi olmadan heç kəsin yanına buraxmasın. Sonra sakitləşib özünə toxtaqlıq verdi: «Boy-buxunumdan yarımam da, bəxtimdən yarımışam. Əsas bəxtidir. Bəxtin varsa, taxtın da var. Vəzifənin gücü ondadır ki, qarşı tərəfə irad bildirməyə imkan vermir. Əlbəttə, boy-buxun olsa yaxşıdır. Əgər yoxdursa, fikirləməyə dəyməz. Kreslo və möhür bu çatışmazlığı aradan qaldıracaqdır».

Nədən və kimdən başlamalı? Ariflər üçün sadələvh sualdır. Əlbəttə, katibədən. Katibə bilən idarədə heç kəs bilməz: nə müavinlər, nə də şöbə müdirləri. Katibə rəhbər üçün həm əşyadır, həm də canlı varlıqdır. O, idarədə birinci adamın can sirdaşı olan səlahiyyəti daha da şaxələndirir. Ammagizlin, məxfi Guya o, tapşırıqları yerinə yetirən, əlaqələri bərpa edən adi xidməti bir işçidir.

Direktor tərəfindən açılan zəng katibəni – Lalə xanımı hüzura çağırırdı. Lalə xanım bu dəvəti səbirsizliklə gözləyirdi.

noviç bu mənzərəyəheyranlıqla tamaşa edirdi.

Guya ehtiyatsız hərəkət Lalə xanımı çətin vəziyyətə saldı, əlindəki qələm barmaqlararasından sürüşüb döşəməyə düşdü. Lalə xanım bu sözbəxəməz qələmi yenidən əlinə almaq üçün əndamını oyanbu yana fırladı, əyilib-qalxdı. Sanki plastik bədənli balerina buz üstündə rəqs edirdi. Nəhayət, o, qəfil xətanı aradan qaldırdı. Əslində, katibə başqa məqsəd güdürdü. İstəyirdi ki, təzərəhbər onun əndamının gözəlliyini panoram şəklində seyr edə bilsin. Bütün bunlar ona görə idi ki,sonrakı «bərelər»i aşanda çətinlik çəkməsin. Lalə xanım yol verədiyi «qəbahət»inə qarşı tərəfdən bəraət umdu:

– Bağışlayın, Fəraməz müəllim. Bəlkə də, təqsir mənə deyil. Sizin zəhminiz ağır olmuş, özümü itirdim, qələm əlimdə düşdü.

Beyni dumanlanmış Fəraməz Fərmanoviç bu hadisədən aldığı təəssüratı gizlədə bilmədi. İrvəzifədə təzə olduğu üçün fəndlərin dilinə lazımnıca yiyələnməmişdi:

(ardı gələn sayımızda)